

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА**

УДК 339.72:338.46

АПАЛЬКОВА ВІКТОРІЯ ВАЛЕРІЇВНА

**РОЗВИТОК РИНКУ МІЖНАРОДНИХ ПЛАТІЖНИХ ПОСЛУГ
В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ**

Спеціальність 08.00.02 – світове господарство
і міжнародні економічні відносини

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2016

Дисертація на правах рукопису.

Робота виконана на кафедрі менеджменту та туристичного бізнесу Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник доктор економічних наук, професор
Циганов Сергій Андрійович,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка МОН України,
Інститут міжнародних відносин,
професор кафедри міжнародних фінансів

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Міщенко Світлана Володимирівна,
ДВНЗ «Університет банківської справи»
МОН України,
завідувач кафедри фінансів і кредиту

кандидат економічних наук, доцент
Марена Тетяна Василівна,
Маріупольський державний університет
МОН України,
доцент кафедри міжнародної економіки

Захист дисертації відбудеться «28» листопада 2016 р. о 14:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.02 Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 04119, Київ, вул. Мельникова, 36/1, зал засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці імені М. О. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 58, к. 12.

Автореферат розісланий «26» жовтня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат економічних наук, доцент **Л.С. Поліщук**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Глобальна інформатизація вплинула на розширення сегментів ринку послуг та розвиток інноваційних інструментів у сфері здійснення взаєморозрахунків між його учасниками. Дифузія інформаційних технологій в усі сфери міжнародного бізнесу призвела до формування нових мережевих інтегрованих структур, які охоплюють різні галузі економіки та комунікації життєдіяльності суспільства. Трансформація ринку фінансових послуг під впливом інтеграційних процесів та стрімкого розвитку інформаційно-телекомунікаційних технологій є об'єктом дослідження широкого загалу науковців та практиків і тісно пов'язана з теоріями інноваційного розвитку світової економіки в умовах глобалізації. Новітні технології і передача інформації через глобальну мережу Інтернет створили передумови для виникнення багатьох видів послуг, а застосування інноваційних інструментів інформаційної економіки в міжнародних платіжних системах зумовило посилення тенденцій до міжнародного поділу праці.

Для ринку міжнародних платіжних послуг, як і для фінансового ринку в цілому, характерним є швидке впровадження технологічних інновацій, які, з одного боку, підвищують ефективність обслуговування, а з іншого – несуть в собі потенційні ризики як для споживачів, так і для всієї економічної системи. Специфіка цих ринків спонукає до постійного моніторингу еволюції платіжних систем для того, щоб сформувати нові підходи до їх ефективного управління на мікро- і макрорівні. Теоретичні засади розвитку ринку міжнародних платіжних послуг та його структурних трансформацій під впливом інформатизації потребують постійного вивчення науковцями і практиками.

Досліджували науково-технологічні фактори впливу на економічний розвиток країн Г.П. Галузинський, Т.Л. Мезенбург, Є.Б. Ніколаєв, Ю.А. Поліщук, В.А. Шаргородська, Й. Шумпетер та інші науковці і практики. Теоретичні основи інноваційних перетворень на глобальних фінансових ринках висвітлено українськими вченими серед яких: І.В. Бураковський, В.А. Вергун, С.В. Волосович, О.А. Джусов, Р.О. Заблоцька, О.Л. Каніщенко, Л.Л. Кістерський, З.О. Луцишин, В.І. Мазуренко, С.В. Міщенко, Ю.В. Орловська, І.І. Пузанов, О.І. Рогач, А.П. Румянцев, Я.М. Столярчук, Н.В. Стукало, С.А. Циганов, А.С. Філіпенко, О.І. Шнирков та інші. Особливості функціонування ринку платіжних послуг найбільш повно досліджено в роботах Р. Кепплера, В. Кравчука, Дж. Лебенау, М. Міллера, Д.Ф. Монтенегро, О. Прем'єрової, Х.Д. Цімермана, та інші. Використання сучасних інформаційних інструментів платіжними системами ґрунтовно описано у роботах З. Джамалуддіна, М.І. Гумахи, Б. Імлаха, С.В. Криворучко, Т.В. Марени, С.О. Пиріґа та інших дослідників.

За оцінками науковців, у глобальному інформаційному просторі відбуваються своєрідні процеси: розвиток моделей взаємодії учасників фінансових розрахунків на основі використання інтернет-ресурсів та мобільних телефонів, стандартизація міжнародних платіжних послуг як концептуальна

основа розвитку інформаційних технологій, створення міжнародних платіжних систем за участю небанківських установ та формування інноваційних інструментів хеджування ризиків у сфері електронної комерції.

Проте окремі аспекти функціонування ринку міжнародних платіжних послуг та його трансформацій внаслідок глобальної інформатизації потребують науково-методичного обґрунтування. Надзвичайно актуальним є визначення глобальних і локальних ефектів впливу інформатизації на інструменти та моделі здійснення міжнародних платіжних послуг, виявлення інфраструктурних змін на ринку міжнародних платіжних послуг та ідентифікація детермінантів його розвитку у координатах формування основ цифрової економіки. Важливим завданням є визначення особливостей української моделі розвитку ринку міжнародних платіжних послуг та моделювання прогнозів його обсягів за різних сценаріїв організаційно-правового забезпечення національної платіжної системи України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до напряму держбюджетної науково-дослідної роботи кафедри менеджменту та туристичного бізнесу Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України за темами «Диверсифікація форм та методів комерціалізації науково-технічних розробок в умовах глобальної технологічної інтеграції» (номер державної реєстрації 0112U000201) і «Розвиток корпоративного менеджменту в умовах транснаціоналізації світової економіки» (номер державної реєстрації 0113U003044). Внесок автора у дослідження зазначеної теми полягає в аналізі взаємозв'язку між станом інформатизації країни та розвитком ринку міжнародних платіжних послуг.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є дослідження розвитку ринку міжнародних платіжних послуг, виявлення причин і характеру його трансформацій в умовах глобальної інформатизації та обґрунтування перспективних напрямів удосконалення організаційно-економічних засад розвитку міжнародних платіжних послуг в Україні.

Відповідно до поставленої мети визначені основні завдання:

- визначити економічну природу поняття «міжнародні платіжні послуги» в умовах глобальної інформатизації;
- сформулювати методологічні підходи до дослідження ринку міжнародних платіжних послуг;
- дослідити механізм функціонування ринку міжнародних платіжних послуг;
- проаналізувати сучасні тенденції розвитку ринку міжнародних платіжних послуг;
- здійснити моніторинг трансформаційних процесів на ринку міжнародних платіжних послуг під впливом глобальної інформатизації;
- визначити детермінанти розвитку ринку міжнародних платіжних послуг;
- запропонувати критерії оцінки розвитку міжнародних платіжних послуг у координатах ефектів впливу глобальної інформатизації;

- сформулювати методичний підхід до прогнозування обсягів ринку міжнародних платіжних послуг та провести його апробацію;

- узагальнити характерні ознаки сучасного стану платіжного ринку України та визначити організаційно-економічні засади розвитку міжнародних платіжних послуг на національному рівні.

Об'єктом дослідження є особливості розвитку ринку міжнародних платіжних послуг в умовах глобальної інформатизації.

Предметом дослідження є механізм, структура, детермінанти розвитку ринку міжнародних платіжних послуг.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є концептуальні положення економічної теорії, праці вітчизняних і зарубіжних науковців з проблем розвитку ринку платіжних послуг в умовах глобальної інформатизації. Для досягнення мети і вирішення завдань дисертаційної роботи застосовано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема, метод аналізу і синтезу, а також індукції та дедукції – для дослідження сутності поняття ринку міжнародних платіжних послуг та його механізму функціонування (п. 1.1, 1.2), системно-структурний аналіз економічних процесів та явищ – при характеристиці сегментів ринку міжнародних платіжних послуг (п. 1.3); статистично-аналітичний метод – при оцінці тенденцій розвитку та обсягів ринку міжнародних платіжних послуг (п. 2.1); метод логічного узагальнення – при ідентифікації детермінантів розвитку ринку міжнародних платіжних послуг (п. 2.3), систематизації структурних змін ринку міжнародних платіжних послуг в умовах інформатизації (п. 2.2) та обґрунтуванні організаційно-економічних засад розвитку міжнародних платіжних послуг на національному рівні (п. 3.3); порівняльний метод - при визначенні поняття платіжних послуг у законодавстві різних країн світу (п. 1.1); метод періодизації – при оцінці рівня розвитку інформатизації в Україні та інших країнах світу, (п. 3.1, 3.3); методів прогнозування – при моделюванні розвитку ринку міжнародних платіжних послуг в Україні, (п. 3.2).

Інформаційною базою дослідження є матеріали науково-практичних конференцій, монографії та наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених, періодичні видання та аналітичні звіти національних та міжнародних фінансових організацій: Європейської банківської організації, Асоціації електронної комерції Європи, Банку міжнародних розрахунків, Європейського Союзу, Світового банку, Організації економічного співробітництва та розвитку, Банку Англії, Міжнародного союзу електрозв'язку, Корпорації Банк Нью-Йорк Меллон, Національного банку України, Державної служби статистики України, матеріали конференцій ООН з торгівлі та розвитку, публікації міжнародних консалтингових компаній, зокрема МакКінзі та Бостонської Консалтингової Групи, інтернет-ресурси, експертні опитування та інші інформаційні видання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в узагальненні особливостей механізму функціонування ринку міжнародних платіжних послуг, визначенні детермінант його розвитку в умовах глобальної

інформатизації, а також розробці методичних підходів до прогнозування потенціалу його зростання. Зокрема, у дисертаційній роботі:

вперше:

- запропоновано економіко-статистичний підхід до прогнозування розвитку ринку міжнародних платіжних послуг на основі оцінки його місткості та з урахуванням ключових факторів впливу. Особливість цього підходу полягає у тому, що оцінка і прогнозування здійснюються для кожного окремого сегменту ринку, що забезпечує конкурентні переваги при ідентифікації потенційних точок зростання у структурі ринку в коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі. На основі розробленого методичного підходу здійснено сценарій прогнозування можливого розвитку ринку міжнародних платіжних послуг України у сегменті транскордонної електронної комерції із застосуванням сукупності методів моделювання і екстраполяції баз даних та моніторингових показників, зокрема таких як, обсягу валового внутрішнього продукту, частки електронної комерції у ВВП, обсягу роздрібною торгівлі, рівня доступності Інтернету для населення, темпу приросту потенційних споживачів послуг електронного бізнесу, рівня безготівковості розрахунків, обсягу транскордонної електронної торгівлі;

удосконалено:

- теоретичні засади аналізу економічної природи ринку міжнародних платіжних послуг. Обґрунтовано авторське визначення міжнародної платіжної послуги, як будь-якої транскордонної операції, яка виконується за ініціативою ініціатора операції через установу або її філію в одній державі з наміром зробити суму коштів наявною для бенефіціара в установі або її філії в іншій державі; причому ініціатор та бенефіціар можуть бути однією і тією ж особою. Встановлено, що локальний ринок міжнародних платіжних послуг – це сукупність економічних, юридичних та організаційних відносин, що забезпечують задоволення потреб споживачів з виконання транскордонних платіжних операцій через сферу фінансового посередництва шляхом використання спеціальних засобів та мереж в окремих сегментах глобального платіжного простору. Глобальний ринок міжнародних платіжних послуг є сукупністю локальних ринків і сферою функціонування міжнародних платіжних систем;

- систематизацію детермінант розвитку ринку міжнародних платіжних послуг. Обґрунтовано, що інформатизація економіки у глобальному і локальному вимірі є головною детермінантою розвитку ринку міжнародних платіжних послуг. Міжнародні платіжні потоки формуються під впливом сукупності геополітичних, економічних та демографічних факторів, а також технологічних удосконалень в системі збереження і трансферу інформації, глобальних і локальних ініціатив операторів ринку щодо стандартизації сфери надання послуг;

- класифікацію сегментів ринку міжнародних платіжних послуг, зокрема, встановлено, що його основними структурними ланками є: 1) міжнародна торгівля товарами та послугами, 2) міжнародний рух капіталу; 3) міжнародні

грошові перекази; 4) транскордонна електронна торгівля товарами та послугами. Встановлено, що основними джерелами отримання доходу від надання міжнародних платіжних послуг є: 1) фіксована плата за платіжне доручення на переказ коштів; 2) комісія у вигляді відсотків від обсягу транскордонної операції; 3) різниця (спред) між ціною купівлі та продажу валюти при здійсненні міжнародних переказів;

дістало подальшого розвитку:

- теоретичні засади дослідження сутності поняття інформаційної економіки, зокрема, обґрунтовано авторське визначення терміна інформаційної економіки як парадигми глобальної інформатизації суспільства, що є однією із моделей постіндустріального розвитку світової економіки і ґрунтується на використанні технологічних платформ через Інтернет, мобільний зв'язок або датчики електронної глобалізації та формує сукупність фінансово-економічних відносин у системі виробництва, розподілу, обміну та споживання товарами і послугами на глобальних ринках;

- інструменти аналізу впливу інформатизації економіки на розвиток ринку міжнародних платіжних послуг, зокрема, визначено ключові показники інформатизації країни, що мають охоплювати п'ять основних вимірів: 1) можливості мережевої взаємодії, 2) людський капітал, 3) використання Інтернету, 4) інтеграцію цифрових технологій та 5) цифрові громадські послуги;

- комплексна характеристика тенденцій розвитку глобального ринку міжнародних платіжних послуг, серед яких виокремлено: вихід на передові позиції за рівнем інтенсивності і обсягами Азіатсько-Тихоокеанського мегарегіону та уповільнення темпів зростання Європейського континенту; послаблення ролі банківських установ і розширення кола учасників ринку через не фінансові установи; швидка зміна поколінь платіжних сервісів і поява принципово нових продуктів (мобільний банкінг, криптовалюти тощо); зростання рівня інтеграції між учасниками ринку (впровадження єдиних стандартів, обмін даними); консолідація операторів на розвинених ринках; посилення рівня технологічної конкуренції в сегменті міжнародних роздрібних платіжних систем;

- організаційно-економічний інструментарій розвитку ринку міжнародних платіжних послуг в Україні: вдосконалення інституційних засад через мінімізацію втручання наглядових органів влади, використання інформаційно-телекомунікаційних технологій для здійснення управлінських функцій і надання державних послуг, розширення доступу до електронних даних, усунення перешкод для транскордонної торгівлі товарами та послугами; розвиток логістичних послуг та платіжних сервісів; забезпечення доступу малого та середнього бізнесу до ринкових ресурсів (інформаційних, фінансових, людських, технологічних та ін.); сприяння посиленню конкуренції на ринку платіжних систем та платіжних агрегаторів, у тому числі через залучення іноземних компаній; підвищення рівня інтернет-освіти населення, інформаційної та фінансової грамотності підприємців, а також професійної

компетентності кадрів, зайнятих в електронному бізнесі; збільшення рівня довіри населення до здійснення операцій в мережі Інтернет.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені науково-теоретичні положення, методичні підходи, наукові результати, висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані, по-перше, учасниками ринку платіжних послуг для підвищення їх конкурентних позицій, по-друге, державними органами влади у процесі вдосконалення регуляторного середовища, по-третє, міжнародними організаціями у контексті вироблення міжнародних стандартів у сфері платіжних послуг. Методика кількісного оцінювання ємності ринку міжнародних платіжних послуг та прогнози щодо розвитку транскордонної електронної комерції застосовуються Придніпровським науковим центром НАН України у розробці заходів щодо інноваційного розвитку регіонів (довідка № 71/15 від 4.09. 2015 р); систематизація переваг електронної комерції застосовуються у практичній діяльності Дніпропетровської торгово-промислової палати (довідка № 114/15 від 12.09.2015 р.). Результати зазначеного дослідження також враховані і використовуються при розробці окремих практичних заходів щодо формування комунікаційної політики банку ПАТ «Державний ощадний банк України» (довідка №55/1-01/816 від 10.11.2015р.). Також теоретичні та практичні положення дисертаційного дослідження використано у науковій роботі під час виконання держбюджетної тематики в освітньому процесі при викладанні дисциплін «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Інвестиційний менеджмент», «Інноваційна діяльність міжнародних корпорацій», «Ринок цінних паперів» у Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара (акт про впровадження від 06.04.2015р.), а також «Банківська система» та «Банківські операції» у Київському університеті ринкових відносин (Довідка про впровадження від 24.02.2016р.).

Особистий внесок здобувача. Усі результати, викладені в дисертації, отримані здобувачем самостійно та були відображені в опублікованих працях автора. З робіт, які опубліковані у співавторстві, були використані лише ті ідеї та матеріали, які належать автору особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні висновки, пропозиції та рекомендації дисертаційного дослідження доповідались автором на міжнародних і галузевих науково-практичних конференціях: «Перспективи економічного зростання: теоретичні і практичні аспекти» (м. Одеса, 2014 р.); «Перспективи розвитку регіонів: інноваційна діяльність і управління проектами» (м. Львів, 2015); «Економіка, підприємництво та бізнес-культура: трансформації в умовах розвитку інновацій» (м. Херсон, 2015); «Удосконалення механізмів регулювання міжнародних економічних відносин» (Київ, 2014); «Сучасні концепції управління соціально-економічним розвитком держави» (м. Дніпропетровськ, 2015); «Інноваційні напрямки теоретичних та практичних досліджень в економічній науці» (м. Київ, 2015); «Соціально-економічні аспекти розвитку економіки та менеджменту» (м. Львів, 2015); «Стан, проблеми та перспективи вдосконалення економіки України» (м.

Ужгород, 2015); «Перспективні напрями наукових досліджень – 2015» (м. Братислава-Відень-Будапешт, 2015); «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики» (м. Одеса, 2015).

Публікації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження опубліковано у 21 науковій праці (з яких особисто автору належить 9,7 д.а.) у тому числі: підрозділ у 1 колективній монографії, 1 стаття у міжнародному науковому виданні, 9 статей у наукових фахових виданнях України та –10 у матеріалах міжнародних конференцій.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що містить 203 найменувань на 21 сторінці і 18 додатків. Основний зміст дисертації викладено на 206 сторінках друкованого тексту, що містить 36 таблиць та 50 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** висвітлено актуальність обраної теми дисертації, визначено предмет і об'єкт дослідження, мету і завдання роботи, обґрунтовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі «**Теоретичні засади розвитку ринку міжнародних платіжних послуг**» узагальнено теоретико-методологічні підходи до визначення платіжних послуг та класифікації платіжних інструментів ринку, сформовано структурно-логічну схему аналізу ринку міжнародних платіжних послуг у глобальному інформаційному просторі, узагальнено основні складові механізму функціонування ринку міжнародних платіжних послуг та систематизовано ознаки класифікації його структури.

На основі результатів комплексного аналізу існуючих концепцій та теорій (ранні спостереження Й. Шумпетера щодо платіжної системи, концепція вартості платіжних систем Д. Хампфрі, Р. Кепплера та Фернандо-Монте-Негро, теорія модернізації платіжних систем Т. Хіонаронга та Дж. Лебенау, теорії економічного зростання) обґрунтовано, що ринок міжнародних платіжних послуг в умовах глобальної інформатизації є перспективним напрямом для країн світової економіки в контексті отримання конкурентних переваг. Генезис ринку міжнародних платіжних послуг, тенденції розвитку процесів глобальної інформатизації, трансформація функцій суб'єктів та об'єктів ринку свідчать, що як сегмент глобального ринку фінансових послуг через свою економічну природу він має високий рівень інтеграції та ознаки проникнення в інші сектори фінансового ринку, а також під впливом ІТ-технологій трансформується в самостійний вид діяльності, охоплюючи усіх суб'єктів економічної системи. Уточнено поняття локального і глобального ринку міжнародних платіжних послуг.

Побудовано структурно-логічну схему механізму функціонування ринку міжнародних платіжних послуг в умовах глобальної інформатизації: виокремлено сукупність ефектів впливу глобальної інформатизації, рівні регулювання та імперативи розвитку ринку (рис.1).

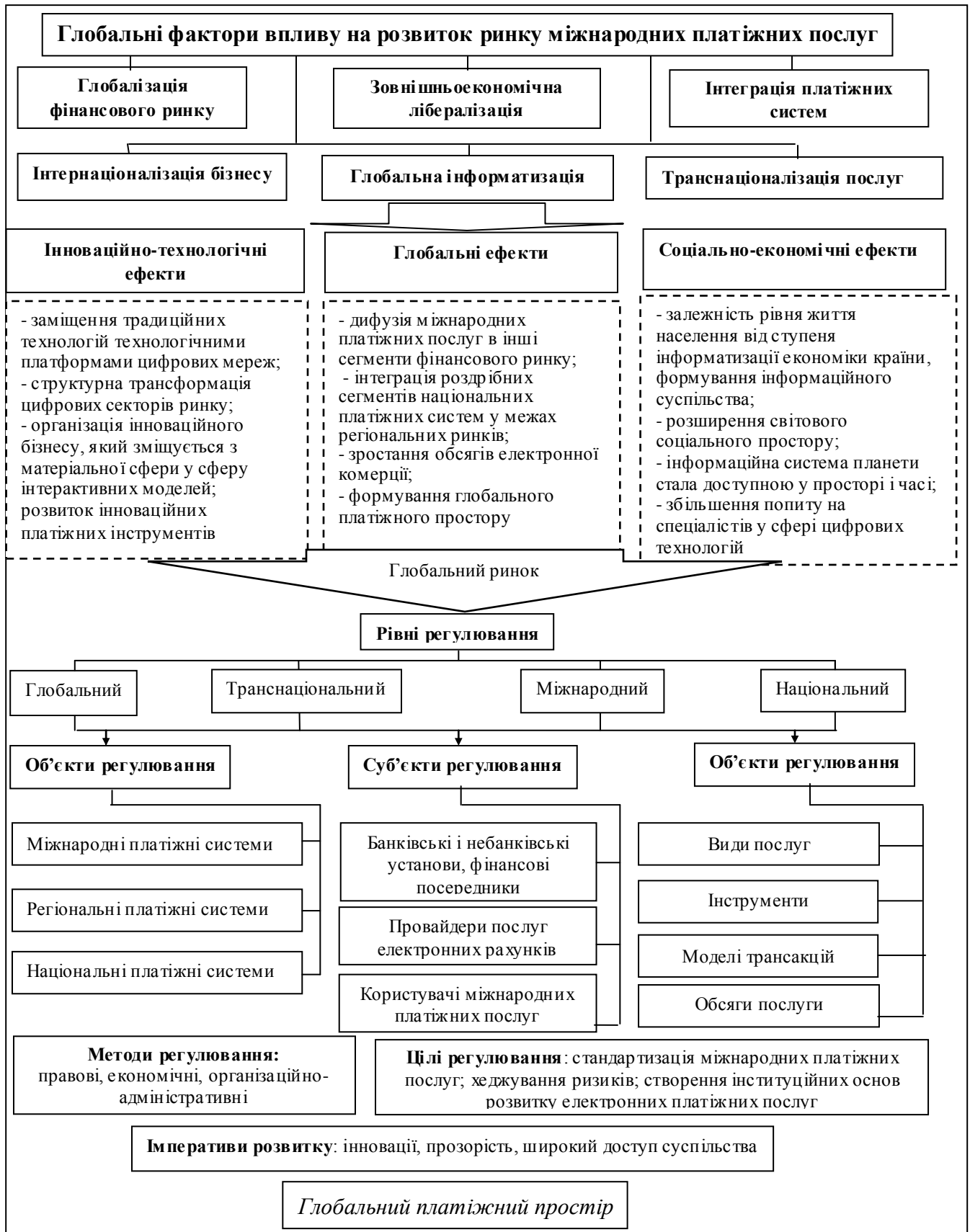

Рис. 1. Концептуалізація механізму функціонування ринку міжнародних платіжних послуг в умовах глобальної інформатизації

Джерело: розроблено автором

Проаналізовано дослідження науковців, які розглядають глобальну інформатизацію в контексті формування інформаційної (цифрової) економіки. Виокремлено макроекономічний, управлінський, структурний і технологічний наукові підходи до визначення цифрової економіки. Обґрунтовано, що для вирішення поставлених завдань глобальну інформатизацію необхідно розглядати, по-перше, як фактор формування глобального платіжного простору, по-друге, як технологічний процес дифузії національних та регіональних ринків міжнародних платіжних послуг, який супроводжується конвергенцією платіжних систем. Доведено, що в умовах глобальної інформатизації платіжна послуга набула нового організаційно-економічного та технологічного змісту.

Встановлено, що соціально-економічні ефекти глобальної інформатизації на ринку міжнародних платіжних послуг мають глобальний та локальний характер: інформаційна система світу стала доступною у просторі і часі, а глобальний платіжний простір розширив коло споживачів ринку за географічною, національною, віковою та іншими ознаками.

У другому розділі дисертації «Еволюція ринку міжнародних платіжних послуг під впливом глобальної інформатизації» проаналізовано сучасні тенденції розвитку ринку міжнародних платіжних послуг; досліджено особливості його трансформації під впливом сукупності ефектів глобальної інформатизації та визначено основні детермінанти розвитку.

Аналіз міжнародної статистики дозволяє стверджувати, що ринок платіжних послуг інтенсивно розвивається. За період з 2010 – 2014 рр. кількість учасників платіжних систем (ПС) у глобальному платіжному просторі збільшилась на 18,6 відсотків, а обсяг платіжних операцій збільшився на 7,6 відсотків (табл. 1). За показником кількості учасників ПС на ринках всіх мега-регіонів світу окрім Європи спостерігається позитивна тенденція.

Таблиця 1

Динаміка обсягів операцій та кількості учасників глобального ринку платіжних послуг за період 2010- 2014 рр.

Мега-регіон	Кількість учасників ПС					Обсяг операцій ПС, трлн дол. США				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Америка	8168	8250	7968	7853	8800	1 104	1 220	1 107	1 260	1 445
Європа	89836	90043	86452	81498	78969	1 722	1 877	1 891	1 587	1 409
Азіатсько-Тихоокеанський	202600	223763	243027	256568	268832	727,4	821,2	919,4	928,4	993,2
Африка	48	48	47	51	56	10,7	11,6	11,1	10,0	10,5

Джерело: BIS. Statistics on payment, clearing and settlement systems in the CPMI countries. – Dec. 2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bis.org/cpmi/publ/d124.htm>

Виявлено характерні тенденції та диспропорції у розвитку глобального ринку міжнародних платіжних послуг за 2010–2014 рр.: найбільші обсяги демонструє ринок Азіатсько-Тихоокеанського регіону, на другому місці – Північна Америка. Динаміка показників ринку Європи за цей період негативна як за кількістю учасників ПС, так і за показником обсягів продажу платіжних послуг. Щодо розвитку ринку Африки, то за показником кількості учасників

має місце позитивна тенденція, але обсяги продажів майже не змінюються (рис. 2).

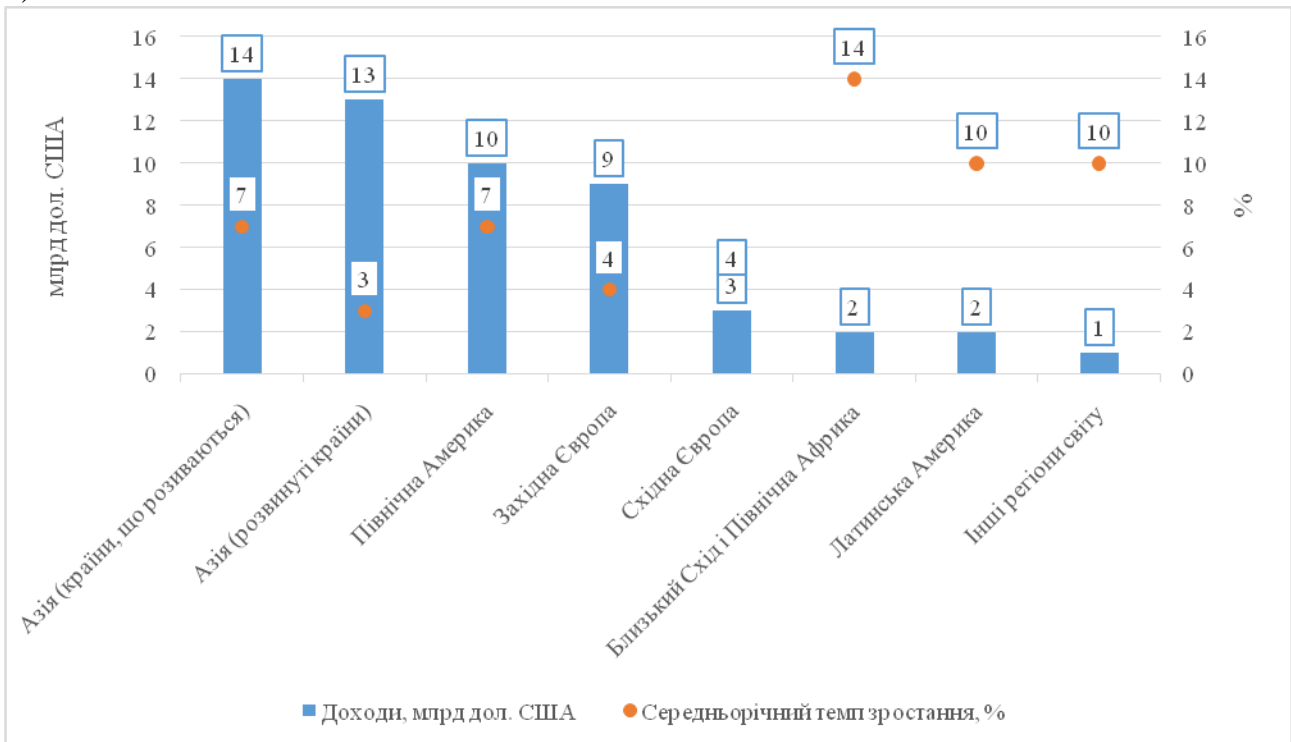

Рис. 2. Доходи від надання транскордонних платіжних послуг за регіонами світу

Джерело: BCG. Global Payments 2015. The Interactive Edition. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.bcgperspectives.com/content/interactive/financial-institutions-global-payments-model-interactive-edition/>

Залежно від регіону превалюють різні джерела отримання доходу від надання платіжних послуг: у Північній Америці дохід банків генерується переважно за рахунок обслуговування кредитних карток; у Західній Європі – від обслуговування рахунків клієнтів (хоча у роздрібному сегменті – також від операцій з платіжними картками). У глобальному масштабі посилюється конкуренція між банками і небанківськими установами за кількістю платіжних операцій.

На основі системно-структурного аналізу трансформацій механізму функціонування ринку та з урахуванням виявлених тенденцій сформовано детермінанти розвитку ринку міжнародних платіжних послуг в умовах глобальної інформатизації – глобальні, транснаціональні, міжнародні, локальні. Детермінанти розвитку локальних ринків (національних та регіональних) міжнародних платіжних послуг слід розглядати в сукупності з детермінантами економічного розвитку національних економік.

Доведено, що інформатизація економіки у глобальному і локальному вимірі є головною детермінантою розвитку ринку міжнародних платіжних послуг. Встановлено, що глобальний платіжний простір змінюється під впливом технологічних удосконалень на основі стандартизації у сфері надання послуг, інновацій в системі збереження і трансферу інформації через глобальні

та локальні ініціативи операторів ринку (рис. 3). Транскордонні платіжні потоки формуються під впливом сукупності геополітичних, економічних та демографічних факторів і на їх інтенсивність значною мірою впливають інституційні чинники.

Рис. 3. Групи факторів впливу на міжнародні платіжні потоки

Джерело: розроблено автором

У глобальному інформаційному просторі сформувалися мега-регіони з інтенсивним рівнем використання Інтернету і послуг мобільного зв'язку. Однак, існує суттєва відмінність між ступенем інформатизації в країнах з різним рівнем економічного розвитку, хоча межа розриву скорочується.

Попит на платіжні інструменти в онлайн-торгівлі має «країнові» ознаки: у переважній більшості країн світу картки є найбільш популярним засобом оплати покупок онлайн; картки, випущені з функцією електронних грошей найбільш розповсюджені у Нідерландах, Бельгії, Німеччині та Австрії. На ринку Європи посилюється конкуренція між країнами за нові сегменти ринку міжнародних платіжних послуг з високою доданою вартістю.

Доведено, що показники інформатизації економіки мають тісний зв'язок з ринком міжнародних платіжних послуг як у розвинених країнах, так і в тих, що розвиваються. Однак, інформатизація неоднаково вплинула на різні платіжні системи: найбільшою мірою нею скористалися роздрібні ПС, натомість ПС великих сум нарощують обсяги повільніше, а в деяких країнах світу навпаки

показали від'ємний кореляційний зв'язок, зокрема у Німеччині, Франції, Великобританії.

У третьому розділі дисертації «Перспективи розвитку ринку міжнародних платіжних послуг в умовах глобальної інформатизації» проведено оцінку впливу інформатизації країни на розвиток ринку міжнародних платіжних послуг, розроблено методичні підходи до моделювання його потенціалу, а також сформульовано організаційно-економічні засади розвитку міжнародних платіжних послуг на національному рівні.

Прогнозування ринку міжнародних платіжних послуг є важливою складовою вироблення ефективної стратегії розвитку як на макрорівні, так і рівні компанії.

де: PM – загальна місткість ринку певної країни в період t ;

s_i – джерело формування доходів від надання міжнародних платіжних послуг;

t_j – період часу, за який розраховується реальна місткість ринку;

N – кількість джерел формування доходів від надання міжнародних платіжних послуг;

V_{s_i} – обсяг операцій по кожному із сегментів;

PM_{s_i} – місткість сегменту ринку міжнародних платіжних послуг сформованого від джерела s .

Рис. 4. Загальна схема оцінки місткості ринку міжнародних платіжних послуг

Джерело: розроблено автором

Автором розроблено комплексний економіко-статистичний підхід до прогнозування ринку міжнародних платіжних послуг, що передбачає п'ять

послідовних етапів: 1) оцінка реальної місткості ринку, 2) виявлення тенденцій і закономірностей його розвитку; 3) аналіз факторів, що впливали на попит в базисному періоді; 4) прогнозування факторів, що впливатимуть на попит міжнародних платіжних послуг у довго-, середньо- та короткостроковому періоді; 5) екстраполяція трендів розвитку ринку міжнародних платіжних послуг на прогнозований період з урахуванням виявлених факторів впливу.

Для оцінки реальної місткості ринку міжнародних платіжних послуг автором обґрунтовано алгоритм, що може бути поданий у вигляді семи послідовних етапів (рис. 4).

Запропонований методичний підхід апробовано для розробки прогнозу розвитку ринку міжнародних платіжних послуг в Україні в сегменті транскордонної електронної торгівлі (рис. 5). Зроблено висновок, що електронна комерція є швидко зростаючим сегментом ринку міжнародних платіжних послуг, а для фінансових посередників – перспективним напрямом розвитку операційної діяльності, спрямованої на зменшення рівня використання готівки та розробку привабливих електронних сервісів здійснення платежів.

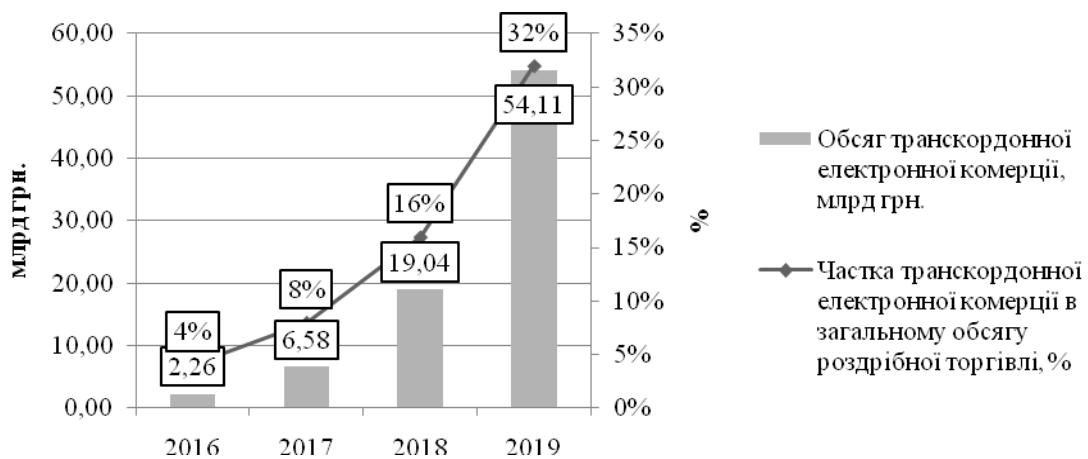

Рис. 5. Прогноз розвитку транскордонної електронної торгівлі України за умови залучення провідних міжнародних платіжних систем (PayPal, Alipay, тощо)

Джерело: розроблено автором

На основі аналізу виявлено структурні зміни на ринку міжнародних платіжних послуг України. Обґрунтовано, що до організаційних заходів, які позитивно можуть вплинути на розвиток ринку міжнародних платіжних послуг в Україні, доцільно включити: відкриття ринку для міжнародних платіжних систем (PayPal, Alipay, ін.), системне сприяння розвитку підприємництва особливо із застосуванням елементів електронної комерції, адаптацію нормативно-правових норм ЄС щодо регулювання ринку платіжних послуг і впровадження механізму ефективного постаудиту операційних транскордонних потоків.

Важливим напрямом для розвитку інформаційної економіки в Україні є розширення доступу до ринку міжнародного капіталу та сприяння цифровим

інвестиціям. Процес формування нової цифрової екосистеми міжнародних платіжних сервісів, з одного боку, можна розглядати як перспективну альтернативу фінансування оборотного капіталу для малого та середнього бізнесу, а з іншого, він містить системні ризики, які можуть зруйнувати традиційні схеми фінансування, що використовуються банками і кредитними спілками. Аналіз цих тенденцій дуже важливий для розуміння стратегічних підходів до розвитку ринку міжнародних платіжних послуг в країнах, що розвиваються, а поява нових моделей фінансування суб'єктів господарювання не повинна штучно обмежуватись регуляторними органами.

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено важливе наукове завдання вдосконалення методології дослідження розвитку ринку міжнародних платіжних послуг, виявлення причин і характеру його трансформації в умовах глобальної інформатизації та обґрунтування напрямів вдосконалення інституційних засад розвитку національної платіжної системи з метою побудови інформаційної економіки в Україні, що дозволило дійти таких висновків.

1. Інформаційне, економічне, технологічне об'єднання світу як нова фаза глобальної інформатизації є об'єктивними передумовами трансформацій в системі міжнародних розрахунків. Ринок міжнародних платіжних послуг набув глобальних масштабів, а цифрові технології забезпечили спрощений перетин національного платіжного простору, створивши умови для вільного здійснення платіжних послуг у просторі і часі та їх дифузії в інші сегменти глобального фінансового ринку. Економічну природу ринку міжнародних платіжних послуг засвідчують масштаби попиту і пропозиції, процеси інтеграції та лібералізації національних та регіональних ринків міжнародних платіжних послуг.

2. Для дослідження ринку міжнародних платіжних послуг сформовано структурно-логічну схему, що включає підготовчий, розрахунково-аналітичний та підсумковий етапи. Обґрунтовані методичні підходи щодо класифікації платіжних інструментів ринку міжнародних платіжних послуг. Визначено, що доцільним є застосування критеріальної класифікація платіжних інструментів за методом «матрьошки». Узагальнені критерії сегментації глобального ринку міжнародних платіжних послуг: у розрізі типів оперуючих платіжних систем, учасників ринку, специфіки платіжних засобів, за географічною ознакою тощо.

3. Ринок міжнародних платіжних послуг є цілісним системним утворенням, організаційно-економічний механізм якого регулюється складною ієрархією інституцій глобального, транснаціонального, міжнародного та національного рівнів. Міжнародні економічні відносини між суб'єктами ринку трансформуються під впливом ефектів глобальної інформатизації. До сукупності причино-наслідкових явищ інноваційно-технологічного характеру належать: впровадження новітніх технологічних платформ комунікації і зв'язку, створення нових організаційно-правових форм взаємодії учасників ринку, розвиток інноваційних платіжних інструментів; глобального характеру: дифузія

міжнародних платіжних послуг в інші сегменти фінансового ринку, інтеграція роздрібних сегментів національних платіжних систем у межах регіональних ринків, консолідація національних платіжних систем країн на регіональному рівні; соціально-економічного характеру: формування інформаційного суспільства, розширення світового соціального простору; збільшення обсягів транскордонної електронної торгівлі та інші. У сучасній структурі глобального ринку домінують платіжні системи великих сум, які акумулюють і обслуговують найбільші грошові потоки та зростає кількість роздрібних міжнародних платіжних систем з великою кількістю учасників і відповідно високим рівнем конкуренції. В більшості країн світу високовартісні платіжні системи є головними елементами механізму проведення платежів у банківському секторі, на фондових і валютних ринках, при здійсненні заходів монетарної політики.

4. Міжнародні тенденції виявлені у збільшенні кількісних показників ринку міжнародних платіжних послуг (доходів, кількості клієнтів і трансакцій). Зменшується середня вартість операцій окремих платіжних систем на фоні збільшення їх кількості: HVPS (Китай), STR (Бразилія), CHIPS (США), ін. Спостерігається децентралізація управління розрахунковими послугами та перехід від «платіжних систем раннього періоду», заснованих на банківських рахунках, до «нового покоління» платіжних систем із застосуванням клірингового центру; збільшується вплив міжнародних платіжних систем, що мають власні клірингові центри. Характерним трендом розвитку ринку є «соціалізація» фінансової інфраструктури цифрової економіки. Новими сервісами для користувачів платіжних послуг стали форми електронного фінансування, опції перевірки і контролю фінансових витрат та фінансового планування, що пропонують фінансово-технічні компанії. Можна з високою ймовірністю прогнозувати, що цифрові сервіси для платіжної інфраструктури у найближчому майбутньому будуть найбільш зростаючим сегментом на ринку ІТ-інновацій.

5. Під впливом інноваційно-технологічних ефектів інформатизації в глобальному платіжному просторі формуються нові елементи та сегменти ринку міжнародних платіжних послуг, створюються організаційно-правові форми взаємодії учасників ринку, технологічні платформи (віртуальні банки, фінансово-технічні компанії, міжнародні системи електронних грошей, інструменти ринку цифрових валют), активно розвивається мобільний банкінг. Виявлена тенденція до стратегічної спеціалізації банківських установ за двома типами сервісів: традиційними і новітніми. Обґрунтовано, що розвиток мобільного зв'язку відкриває перед банками нову можливість увійти в сегмент роздрібних платежів глобального ринку.

6. У глобальному платіжному просторі сформувалися мегарегіони з інтенсивним рівнем використання Інтернету і послуг мобільного зв'язку для цілей електронної торгівлі. Доведено, що формування інформаційної (цифрової) економіки є головною детермінантою інноваційних трансформацій у бізнесі та основою створення нових цінностей суспільства. Розвиток міжнародних платіжних послуг із застосуванням інструментів цифрової

економіки є передумовою розширення транскордонної онлайн-торгівлі. Зростає конкуренція за сфери впливу на розвиток електронних грошей, доведено, що за показником обсягів продажів США є світовим лідером імпорту та експорту в сфері електронної комерції.

7. В країнах світу інтенсивність процесу формування цифрової економіки під впливом глобальної інформатизації проявляються через ефективність платіжних систем на ринку міжнародних платіжних послуг. Виявлено три групи країн: перша група - країни, що активно використовують інструменти цифрової економіки і збільшили свої обсяги операцій на ринку (усі китайські платіжні системи: HVPS, BEPS; німецька RPS, американська Fedwire), друга група - ті, що, мають обернену кореляційну залежність, тобто зменшили об'єми трансакцій (англійська Cheque/credit, французька CORE (FR)², німецька TARGET2-BBk.). Третя група - платіжні системи, що взагалі не продемонстрували наявності кореляційного зв'язку з жодним із показників інформатизації – зокрема американська платіжна система CHIPS. Обґрунтовано, що в розвинених країнах роздрібні платіжні системи демонструють високу кореляцію з рівнем інформатизації економіки і суспільства і показують максимальний приріст грошових потоків за останні роки, а платіжні системи великих сум в основному переживають спад обсягів операцій через глобальні кризи та уповільнення розвитку міжнародної торгівлі. В країнах, що розвиваються, особливо азійського регіону, майже усі платіжні системи показують зростання обігу трансакцій. Платіжні системи в країнах з перехідною економікою, як правило, є не достатньо розвиненими.

8. До основних сегментів ринку міжнародних платіжних послуг відносяться: транскордонні операції між підприємствами (B2B) (міжнародна торгівля, іноземні інвестиції, тощо), міжнародні грошові перекази між фізичними особами (C2C), транскордонна електронна торгівля товарами та послугами (B2C), транскордонні послуги так званих фрілансерів (C2B). На основі запропонованих методичних підходів побудовано консервативний та альтернативний прогностичні сценарії розвитку транскордонної електронної торгівлі як одного із активно зростаючих сегментів ринку міжнародних платіжних послуг України. Доведено, що в разі залучення на ринок провідних міжнародних платіжних систем (PayPal, Alipay та ін.) обсяг транскордонної електронної комерції суттєво збільшиться, також підвищаться стандарти якості надання послуг через посилення конкуренції.

9. Встановлено, що лівова частина ринку міжнародних платіжних послуг в Україні контролюється банківськими установами, при цьому рівень конкуренції збоку провідних міжнародних платіжних систем мінімальний, тому що через законодавчі та нормативні обмеження на ринку не представлені такі світові лідери як: PayPal, Apple Pay, Google Wallet, Alipay та ін. Для розвитку ринку міжнародних платіжних послуг в Україні необхідне проведення низки заходів, спрямованих на позитивні зрушення в політичній, економічній, соціально-демографічній та техніко-технологічній площині. Для того, щоб реалізувати торгівельний потенціал української економіки в сфері міжнародних платіжних

послуг доцільно розширити інфраструктуру платіжних сервісів для підприємств та проводити політику стимулювання інвестицій в цю сферу, в тому числі у вигляді розвитку схем альтернативного фінансування (краудфандінг, краудінвестинг, ін.).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділи у монографіях:

1. Апалькова В.В. Перспективи розвитку цифрової економіки в Україні // Сучасна Україна в глобальному середовищі: стратегічні орієнтири економічного розвитку.: Колективна монографія. Дніпропетровськ : Інновація, 2015. – С. 432–449 (1,1 д.а. особисто автору: досліджено тенденції розвитку цифрового підприємництва, виявлено позитивні тренди у розширенні сфер цифрової економіки в Україні та ЄС).

Публікації у наукових виданнях іноземних держав:

2. Apalkova V. The dominants ideas in the development of international e-money systems / V. Apalkova // *Ekonomicke rozhl'ady (Economic Review)*. University of Economics in Bratislava. №3. –2014. – Rocnik 43. – p.338-351 (0,8 д.а.).

Публікації у наукових фахових виданнях України:

3. Апалькова В.В. Вплив діяльності міжнародних систем електронних грошей на фінансовий ринок країни / В.В. Апалькова // *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. № 5–6 (70–71). — Київ, 2013. – С. 89–96 (0,8 д.а.).

4. Апалькова В.В. Сучасні тенденції розвитку світових фінансів: формування індустрії електронної комерції / В.В. Апалькова // *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. Вип. 49. 2013. – С. 330–336 (0,7 д.а.).

5. Апалькова В.В. Стан та перспективи розвитку електронних грошей / В.В. Апалькова // *Вісник Донецького національного університету. Серія В. Економіка і право*. Вип. 2. – 2013. – С. 272–275 (0,7 д.а.).

6. Апалькова В.В. Участь українських комерційних банків у міжнародному кредитуванні / В.В. Апалькова // зб. наук. пр. *Економіки: теорія і практика*. Вип. 186. Т.1 – Дніпропетровськ : ДНУ. 2003. – С. 120–139 (1 д.а.).

7. Апалькова В.В. Виявлення та узагальнення основних тенденцій розвитку електронної комерції в країнах ЄС / В.В. Апалькова // *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Менеджмент інновацій»*. Вип. 3. – 2014. – С.3–15 (0,8 д.а.).

8. Апалькова В.В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи України / В.В. Апалькова // *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Менеджмент інновацій»*. Вип. 4. – 2015. – С.21–34 (0,8 д.а.).

9. Апалькова В.В. Розвиток електронних платіжних систем в Україні: міжнародний аспект та інституціональні засади / В.В. Апалькова, С.А. Циганов // *Фінансовий простір* № 3 (19). – 2015. – С. 11–20 (0,8 д.а., особисто автору –

0,4 д.а.: визначено місце України у світових рейтингах інформатизації та конкурентоспроможності економіки).

10. Апалькова В.В. Структурні зміни на глобальному ринку електронних платіжних послуг / В.В. Апалькова, С.А. Циганов // Інвестиції: практика та досвід. №3. – лют. 2016 р. – С. 26-34 (0,7 д.а., особисто автору – 0,3 д.а.: проаналізовано динаміку обсягів операцій на світовому ринку електронної комерції у розрізі платіжних засобів)

11. Апалькова В.В. Розвиток інноваційної інфраструктури глобального ринку платіжних послуг / В.В. Апалькова, С.А. Циганов // Фінанси України. №2. – 2016. – С. 99–110 (0,7 д.а., особисто автору – 0,3 д.а.: ідентифіковано нові організаційні форми і бізнес-моделі на міжнародному ринку банківських і фінансових послуг)

Публікації в інших виданнях:

12. Апалькова В.В. Аналіз тенденцій розвитку економік в провідних країнах світу / В.В. Апалькова // Перспективи економічного зростання: теоретичні і практичні аспекти : матеріали Міжнар.-наук.-практ. конф. – Одеса : Центр економічних досліджень. 2014. – С. 12–14 (0,2 д.а.).

13. Апалькова В.В. Входження українського бізнесу в глобальну фінансову систему через розвиток цифрових комунікацій / В.В. Апалькова // Перспективи розвитку регіонів: інноваційна діяльність і управління проектами: матеріали Міжнар.-наук.-практ. конф. 24–25 квіт. 2015 р. – Львів : ГО «Львівська економічна фундація». 2015. – С. 16–18 (0,2 д.а.).

14. Апалькова В.В. Фінансова інфраструктура в умовах становлення цифрової економіки / В.В. Апалькова // Економіка, підприємництво та бізнес-культура: трансформації в умовах розвитку інновацій: матеріали Міжнар.-наук.-практ. конф. 13–14 берез. 2015 р. – Херсон: Видав. дім «Гельветика». 2014. – С. 19–21 (0,2 д.а.).

15. Апалькова В.В. Електронні гроші в цифровій інноваційній економіці / В.В. Апалькова // Удосконалення механізмів регулювання міжнародних економічних відносин : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. для студ., асп. та молод. учен. 19–20 груд. 2014 р.). У 2-х частинах. – Київ : Нова Економіка. 2014. – Ч. 1. – С. 20–21 (0,2 д.а.).

16. Апалькова В.В. Розвиток цифрової економіки в Україні як ключовий фактор підвищення міжнародної конкурентоспроможності країни / В.В. Апалькова // матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасні концепції управління соціально-економічним розвитком держави». – Дніпропетровськ. 2015. – С. 10–13 (0,2 д.а.).

17. Апалькова В.В. Концептуальні основи активізації розвитку ринку електронних платіжних послуг в Україні / В.В. Апалькова // Інноваційні напрямки теоретичних та практичних досліджень в економічній науці : матеріали Міжнар.-наук.-практ. конф. 25–26 верес. 2015 р. – Київ. – 2015. – С. 6-9 (0,2 д.а.).

18. Апалькова В.В. Інформаційна (цифрова) економіка як парадигма глобальної інформатизації суспільства / В.В. Апалькова // Соціально-

економічні аспекти розвитку економіки та менеджменту : матеріали Міжнар.-наук.-практ. конф. 25-26 верес. 2015 р. – Львів – 2015. - С. 14–16 (0,2 д.а.).

19. Апалькова В.В. Детермінанти розвитку інформаційної економіки країн ЄС / В.В. Апалькова // Стан, проблеми та перспективи вдосконалення економіки України : матеріали Міжнар.-наук.-практ. конф. 2-3 жовт. 2015 р. – Ужгород. – 2015. - С. 14–16 (0,2 д.а.).

20. Апалькова В.В. Структурні зміни на глобальному ринку платіжних послуг / В.В. Апалькова // Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики: матеріали Міжнар.-наук.-практ. конф. 25-26 верес. 2015 р. – Одеса. – 2015. – С. 25–27 (0,2 д.а.).

21. Апалькова В.В. Ключові фактори формування міжнародного ринку електронної комерції / В.В. Апалькова // Актуальні питання економічних наук : матеріали Міжнар.-наук.-практ. конф. 12–13 черв. 2015 р. – Запоріжжя. – 2015. – С. 126–128 (0,2 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Апалькова В.В. Розвиток ринку міжнародних платіжних послуг в контексті глобальної інформатизації. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини. – Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка МОН України, Київ, 2015.

Дисертаційну роботу присвячено розвитку ринку міжнародних платіжних послуг у контексті глобальної інформатизації. Досліджено теоретичні та інституційні засади розвитку цього ринку, систематизовано його основних гравців на глобальному і локальному рівні. Проаналізовано сучасні тенденції на ринку міжнародних платіжних послуг та визначено детермінанти його розвитку в умовах глобальної інформатизації. Висунуто та перевірено гіпотезу щодо існування взаємозалежності між досягненнями у сфері побудови інформаційної економіки і ступенем розвитку ринку міжнародних платіжних послуг.

Запропоновано економіко-статистичний метод прогнозування розвитку ринку міжнародних платіжних послуг на основі оцінки його місткості та з урахуванням ключових факторів впливу. Здійснено моделювання розвитку ринку міжнародних платіжних послуг в Україні в сегменті транскордонної електронної комерції. Досліджено конкурентоспроможність України у сфері формування ринку платіжних послуг; надано рекомендації щодо вдосконалення організаційно-економічних засад його розвитку.

Ключові слова: міжнародні платіжні послуги, інформаційна (цифрова) економіка, глобальна інформатизація, транскордонна електронна комерція, методи прогнозування місткості ринку, детермінанти розвитку ринку.

АННОТАЦИЯ

Апалькова В.В. Развитие рынка международных платежных услуг в контексте глобальной информатизации. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 - мировое хозяйство и международные экономические отношения. – Институт международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко, Киев, 2015.

Диссертационная работа посвящена развитию рынка международных платежных услуг в контексте глобальной информатизации. Исследованы теоретические и институциональные основы развития этого рынка, систематизированы его основные игроки на глобальном и локальном уровне. Проанализированы современные тенденции на рынке международных платежных услуг и определены детерминанты его развития в условиях глобальной информатизации. Выдвинута и проверена гипотеза о существовании взаимозависимости между достижениями в сфере построения информационной экономики и степенью развития рынка международных платежных услуг.

Предложена экономико-статистический метод прогнозирования развития рынка международных платежных услуг на основе оценки его емкости и с учетом ключевых факторов влияния. Осуществлено моделирование развития рынка международных платежных услуг в Украине в сегменте трансграничной электронной коммерции. Исследована конкурентоспособность Украины в сфере формирования рынка платежных услуг; даны рекомендации по совершенствованию организационно-экономических основ его развития.

Ключевые слова: международные платежные услуги, информационная (цифровая) экономика, глобальная информатизация, трансграничная электронная коммерция, методы прогнозирования емкости рынка, детерминанты развития рынка.

SUMMARY

Apalkova V.V. The development of market of international payment services in the context of the global informatizaion. – Manuscript.

The dissertation for acquiring of the degree of a candidate on economic sciences, speciality 08.00.02 – world economy and international economic relations. – Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2015.

The dissertation is devoted to the development of the market of international payment services (IPS) in the context of global informatization. The author studied the theoretical and institutional framework for the development of this market and systematized its key players at the global and local level.

The current market trends have been analyzed. The IPS's market shows a dynamic growth mainly due to increasing volumes of international trade. Customer's requirements to the payment systems essentially went up regarding time, security, usability, international flexibility, fees. The author identified the determinants of IPS's market development influenced by global informatization. The global factors (globalization of financial markets, foreign trade liberalization, integration of payment systems, internationalization, transnationalization of services, global

informatization) significantly affect the organizational and economic functioning mechanism of the IPS's market. A complex hierarchy of institutions on global, transnational, international and national levels regulates the international activities of the IPS's market participants. There has been proposed and tested hypothesis on the existence of a relationship between the achievements in creation of information economy and degree of the IPS's market development.

The author offered the economic-statistical approach to the forecasting of the IPS's market development based on an assessment of its elements' capacity and key influencing factors. The methods of this approach were tested in the prediction of cross-border e-commerce development in Ukraine, which is one of the most prospective segment of the Ukrainian IPS market.

The author researched the competitiveness the IPS's market in Ukraine and made recommendations for improving the organizational and economic foundations for its development.

Keywords: international payment services, information (digital) economy, global informatization, cross-border e-commerce, forecasting approach to determination of market size, determinants of market development.